

Klaus i Erika Mann, escriptors antinazis i reporters de guerra a Tortosa

L'escriptor irlandès Colm Tóibín (Enniscorthy, Comtat de Wexford, 1955) s'ha llaurat una molt bona reputació lletrada. Actualment és un dels autors estel·lars en llengua anglesa, tant per la seua aportació periodística com novel·lística. Va residir a la capital catalana entre 1975 i 1978, alhora que de les vivències del període va sortir l'obra *Homage to Barcelona*. La seua estreta relació amb els Països Catalans passa pel fet de parlar la llengua d'Ausiàs March correctament, acostuma a estiuar a Farrera (Pallars Sobirà), així com perquè va signar els manifestes *Dei-*

xin votar els catalans al novembre de 2014 i *Dialogue for Catalonia*, publicat a The Washington Post, a favor del dret de l'autodeterminació i l'alliberament dels presos polítics al gener de 2021. A la vegada, té obres traduïdes a la nostra llengua, entre les quals *El Mag*, considerada pel Times com "Una obra d'art" i pel The Guardian com a "èpica", sobre la vida de l'escriptor alemany més famós de la centúria passada, Thomas Mann (Lübeck, 1875–Zúric, 1955), Premi Nobel de Literatura de 1929.

Els Mann han esdevingut indubtablement el llinatge més prolífic de

la literatura europea. Thomas és considerat el major successor de Wolfgang von Goethe (Frankfurt del Main, 1749–Weimar, 1832), mentre que el seu germà, Heinrich (Lübeck, 1871–Santa Mònica, 1950), amb qui va tindre una difícil relació durant bona part de la seua vida, va ser un abrandat escriptor que va combatre fermament el nazisme. Els seus fills Èrika, Klaus, Monika i Golo, varen ser reconeguts escriptors, dramaturgs i, fins i tot, actors i actrius, mentre que Thomas Michael va fer carrera com a músic i professor de literatura a la Universitat de Berkeley, a Califòrnia. Tots ells són considerats com a peces fonamentals de l'anomenada Literatura de l'exili, una diàspora provocada per l'arribada al poder del partit nacionalsocialista del més gran genocida de la història, Adolf Hitler, i la consegüent persecució de qualsevol dissidència ideològica, inclosa la crema massiva de llibres, també de la saga dels Mann òbviament.

El més inconformista i reivindicatiu de tots va fer escala a Tortosa en ple període bèl·lic. En Klaus va créixer a l'ombra d'un pare amb gran fama intel·lectual i amb milers de lectors arreu. Conjuntament amb l'ànima bessona, la seua germana gran Èrika, de ben joves van donar-se a conèixer per una excèntrica vida, en la qual no estaven absents ni les drogues, ni l'alcohol ni el sexe no convencional. Obertament homosexual, el seu amant era el marit de la seua germana, el director teatral i actor Gustaf Gründgens (Düsseldorf, 1899–Manila, 1963). Ella també tenia relacions amb dones des de l'adolescència, i estava al corrent de la relació de marit i germà fins i tot abans de passar per l'altar. Se'l pot considerar com autor de referència dels "queer studies", ja que Eissi, tal

com era conegut, no va voler romandre dintre de l'armari en un període complicat, tot i que la temàtica sexual no va condicionar la totalitat de la seua obra.

Durant l'any 1933 Klaus i Erika varen prendre part com actors en un cabaret polític, Pepper-Mill, que va ofendre altament el règim nazi. Per tal de fugir de futures represàlies, va abandonar Alemanya i es va instal·lar a París. Mesos després els nazis li van retirar la nacionalitat alemanya, i es va convertir en ciutadà de la desapareguda Txecoslovàquia. El 1936 es va traslladar als Estats Units, en el qual es nacionalitzaria el 1943. De fet, durant la Segona Guerra Mundial va servir com a sergent del 5è Exèrcit dels Estats Units a Itàlia.

El seu nom està també vinculat al conflicte bèl·lic de 1936-1939. En la seua novel·la *El Volcà* (1939) queda ben palesa la idea que per als antifeixistes dels territoris de parla alemanya esdevindren membres de les Brigades internacionals era tota una alternativa a l'exili. És a dir, per a aquells que veien els seus països dominats per la propaganda més repugnant de l'odi, alguns projectes de la II República com l'Escola laica eren tot un model. Se n'ha parlat sovint de la feina com a reporters de guerra d'Ernest Hemingway, Aldous Huxley o André Malraux, però molt poc del fet que els dos fills grans de Thomas Mann varen estar compromesos en la lluita antifeixista i varen ser corresponsals de la premsa francesa (Klaus) i holandesa (Èrika). Famosos per haver portat una vida desenfundada sexualment i de dilapidar els diners del seu il·lustre pare en gresques nocturnes, també varen donar mostres de gran compromís per la causa democràtica. Entre juny i juliol de 1938, fent cas omís de totes les advertències del perill que co-

rien, en companyia de Ludwig Renn, varen recórrer quasi tots els fronts de guerra. Varen entrar pel port de València, varen estar a Elx, a Barcelona, a Brunete, a la Ciutat Universitària de Madrid i a Tortosa. Varen conèixer molts escriptors i intel·lectuals estatals, es varen interessar per la vida quotidiana i fins i tot varen entrevistar soldats alemanys de la Legión Cóndor, la que va destruir Tortosa. Als arxius de Múnic es conserven documents de Klaus, viatges dels ports i el seu carnet del *Pariser Zeitung*. Algunes de les cròniques les inclou en l'esmentada novel·la *El Volcà*, tot i que la primera intenció era publicar-les en un llibre anomenat *Das Wunder von Madrid* (El miracle de Madrid), que no va arribar a veure la llum.

En l'article *Lo pont de l'angúnia*, Tortosa 1938, publicat a l'abril de 2020 en ple confinament al bloc digital, La Marfanta, que dirigeix el periodista Gustau Moreno, l'historiador roquetenc Roc Salvadó comenta: Klaus i Erika feren estada al quarter general de la 45a Divisió i des d'allí van fer una excursió a la devastada Tortosa. Si seguim el diari de Klaus, era el dia 27 de juny. Amb breus apunts remarca l'abandonament de la ciutat i també destaca el seu castell.

Esperem poder seguir estirant els fils per esbrinar més detalls sobre el seu pas pel Front de l'Ebre.

EL DIBUIX DE LA SETMANA

per Jokin Moya

